

K. Grönlund

Riddar Unos Söner.

En Romans

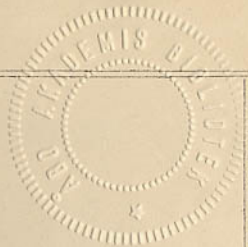
af

GABRIEL LAGUS.

Belönt med andra priset af Svenska Akademien.

BORGÅ,

G. L. Söderströms tryckeri, 1864.

RIDDAR UNOS SÖNER.

En Romans

af

Gabriel Lagus.

Prisbelönt med andra priset i Svenska Akademien.

BORGÅ,

G. L. Söderströms tryckeri, 1864.

Imprimatur: *L. Heimbürger.*

I.

„Ett län jag egt i fordom, jag haft ett herrligt slott,
Mitt namn liksom orkanen igenom riken gått.
Mitt län det har man stulit, mitt slott man röfvat har;
I fädrens sal min ovän nu håller festedar.

En biltog fremling irrar jag på en fjerran strand,
Min spis är hvad som räckes af nå'n barmhertig hand;
Mitt namn ej någon nämner, ett yngre slägte gått
Med bättre kraft till striden och har min ära fått.

Vingskjuten örn jag ropar vanmäktig hämd och död,
Ej kraften mera lyder, hur stolt min vilja bjöd.
Föraktad, glömd och arflös skall jag till grafven gå,
Och sorglöst mina söner se alla tre derpå.

De glömt sitt arf, sin ära; skall så det gå till slut,
Att fädrens ätt skall slockna i blygd och nesa ut!
Den älste jagar björnar och vargar dagen lång,
Den andra har blott glädje af veklig qvinnosång.

Ej lefva de som bröder, men jemt så kifvas de;
 Dock i att glömma arvet de äro enige.
 O fordna tid! du flyktat, då söners ära var
 Att samvetsgrant bevara hvad fädren lemnat qvar."

Så talte Riddar Uno, der vid sin usla härd
 Han satt med panna lutad emot en hand så tärd.
 Han såg ej, att hans söner sig reste alla tre,
 Ej rodnaden på kinden, som häftigt flammade.

Med panna stolt den älste för fadren trädde fram:
 „Tag du tillbaka ordet, att jag har glömt vår skam.
 Jag har med björnar brottats blott för att styrka få;
 Nu är jag stark, nu vill jag till fädrens strider gå.

Än skall du gästa salen, der våra fäder bott,
 Än skall vår fana svaja från våra fäders slott,
 Än skall den vakna åter, den fordna flydda tid;
 Hvad listen från dig tagit, jag återtar med strid!"

Förvånad gamle kämpen slog upp sin sänkta blick:
 "Ej fåfängt sådan stridsman till kamp och strider gick.
 Gå, kämpa stolt och ärligt och var en fädrens man,
 Och rädda utaf arvet, hvad ännu räddas kan."

Ej dröjde mer den andre, han steg för fadren fram:
 "Falskt har du trott, o fader, att jag har glömt vår skam.
 De sator, som du täljde om fädrens ädla strid,
 De skola icke glömmas af något folk och tid.

Jag vandrar ut i verlden med minnet och min sång,
 Och fädrens namn skall ljuda kring landen än en gång.
 Den fordna tid skall stiga pånyttfödd ur sin graf,
 Ej mera skall den höljas af glömskans mörka haf."

"Gå ut min son och kämpa med sångens vapen du,
 Och rädda utaf arvet, hvad räddas kan ännu.
 Förgäfves ljöd ej sången om strid i riddarsal;
 Den älskas högt af kämpar och utaf tärnors tal."

Fram steg den yngste sonen så blyg och tvekande,
 Ej något trots bar blicken, den tycktes endast be.
 Med stämma mild han talte: „låt mig ock fader gå,
 Kanske en skärf af arvet jag rädda kan också.

Ej mig du ville nämna, min arm är klen och svag,
 Och någon sångens gåfva den eger icke jag.
 När mina bröder segra, jag falla vill bredvid,
 Att stupa var ju seger uti den fordna tid."

„Gån alla tre som bröder, jag här er bida skall,
 Men veten, att jag väntar er seger eller fall.
 För den, som lottlös kommer, jag har ett straff att ge,
 Mer tungt än alla andra, en fars förbannelse!”

II.

Med trotsigt mod de gingo i vida världen ut,
 De svuro trygt att kämpa och seger få till slut.
 De svuro att af arvet ta ut den minsta skärf
 Och bringa släktens ovän det djupaste förderf.

Den gamle gråe riddarn ifrån sin öde strand
 Såg ut med ädel längtan emot de fjerran land:
 „Der strida mina söner, der kämpas fädrens strid,
 Der skall vårt rykte väckas till lif för evig tid.

Tre ynglingar de gingo, snart får jag dem igen,
 De komma hit tillbaka som hjeltar och som män.
 Min öde strand skall lifvas af krigstrumpeters ljud,
 Af fanors svaj och härar i präktig krigarskrud.

Lugnt vill jag gå i grafven, sen jag blott återfått
 Mitt stolta arf, min ära och mina fäders slott.”
 Så tänkte riddar Uno; ett festligt återtåg
 Till fädrens stulna länder han uti drömmen såg.

Men åren gå och komma; ifrån sin öde strand
 Han blickar liksom fordom emot de fjerran land.
 Hans hår alltmera hvitna, mer böjd blir hans gestalt,
 Men sönerna ej komma, och dock han väntar allt.

Och kom från fjerran länder nå'ngång en fremling dit
 Och talade om strider, om furstars hat och split,
 Och nämde tidens hjeltar, som fått det största namn,
 Och segrarna, som buros i ryktets vida famn;

Då lyssnade den gamle, men frågade igen:
 „En strid långt mera ädel har du ej hört om den?
 Har ej ett rykte talat om ädelboren son,
 Som visste taga arvet trots fiendernas hån?

Har du ej hört en sägen om någon kämpes svärd,
 Som först fick ro och hvila vid mina fäders härd?”
 Men ingen kände striden, som denne stridsman stred.
 Kanske han onämnd sjunkit i kampens vågor ned?

Och talade en fremling om sångerna, som gått
 Kring bygderna i fjerran och största ära fått,
 Då lyssnade den gamle, men frågade igen:
 „En sång långt mera ädel har du ej hört om den?”

Sjungs ej en sång i fjerran om mina fäders bragd,
Om strid, som fordom kämpats så ärlig, oförsagd?
Har du ej hört om sångarn, som utur glömskans våg
Sjöng upp vårt namn, vår ära, som i dess sköte låg?"

Men ingen kände sångarn, som denna sången qvad,
Hans namn blef aldrig räknadt i skalders ädla rad.
Kanske hans sång förklingat som fåglars sång i vår?
Kanske hans krans förvissnat uppå hans egen bår?

III.

Och många år föringo. Det var en hösteqväll,
Det stormade derute, den gamle stängt sitt tjäll.
Han tankfull satt vid spisen och emot glöden såg.
Uppå hans knä en brödkant så arm och usel låg.

Utaf ett slag på dörren han blef i drömmen störd:
„Det är en stackars pilgrim, som blifvit vilseförd;
Vill han mitt armod dela, så må han stiga in,
En brödbit, fast den sista, jag än kan kalla min.

Den gamle öppnar dörren: „kom in hvem som är der,
Ett skydd mot stormens ilar du dock skall finna här.”
Med fjät, så tysta, sakta, in stiga gäster tre,
Ej ens en enda helsning de åt den gamle ge.

Insvepta uti kappor de der vid tröskeln stå
Och se med tyst förundran uppå den gubbe grå.
En plats den gamle bjuder — de gifva intet svar,
Orörliga och tysta de stå vid dörren kvar.

Förundrad länge riddarn på dessa gäster såg,
Och blef alltmera dyster, beklämd uti sin håg:
”Jag lefvat med i verlden, jag mången vexling sett,
Jag sett en man i trasor, som var af kungaätt.

Men ej en blick jag skådat som edra hemsk och kall,
Som talade så tydligt, att lifvets fröjd var all.
Hvar finnes väl det landet, der storm så häftig går,
Att så den härjar plantan uti dess ungdomsår.”

Fram steg den älste gästen: ”se ut mot himlens rand,
Der mörknar uti fjerran de tunga sorgers land.
Der streds förutan seger den hårda, bittra strid,
Der slocknade i glömska vårt namn till evig tid.”

Han skälfde till den gamle; så aningsfull han gick
Till gästen fram och länge han läste i hans blick:
”Nej, nej — hans blick var ädel, som örnens blick det är,
Och dennes liknar glöden, halftslocknad flämtar der.

Han är det ej, han strider; än är ej kampen lyckt,
 Än skall jag skåda arvet ur oväns armar ryckt.
 Din stämma ljud, o fremling, så känd och underbar;
 Förlåt, den väckte minnen från fordna flydda dar."

Fram steg den andra gästen: "der bortom hafvets flod
 Vårt slott i fordna dagar så stolt och herrligt stod.
 Numer ej ljusen tändas i våra fäders sal,
 Och andras skördar vexa i våra rädens dal."

Han bleknade den gamle; sin hand af ålder bräckt
 Han höll med ängslig bäfvan mot gästens panna sträckt:
 "Nej, nej — som vårens himmel så var hans panna klar,
 Och tiden djupa fåror i dennes lemnat kvar."

Han är det ej, han sjunger, ej slutad är hans sång,
 Vårt namn skall herrligt ljuda kring landen än en gång.
 Din röst, o fremling, talte ett språk jag fordom hört,
 Förlåt, som minnets toner har det mitt hjerta rört."

Fram steg den tredje gästen: „vi drogo ut en gång
 Att fädrens arf eröfra med manlig kamp och sång.
 Nu äro vi tillbaka så fattiga vi gått,
 Ej ens en skärf af arvet vi hafva återfått."

Den gamle stod förkrossad, han ej ens andan drog,
 Det sista bittra ordet hans sista hopp betog.
 Han sakta smög till gästen, han lyftade hans hatt,
 Men när han såg hans hjessa, han ropade så gladt:

"Hans blick, hans röst han eger, men det en annan är,
 Hans rika lockars prydnad ej denne fremling bär.
 Hans lockar flöto svarta som nattens skyar gå,
 Men denne ynglings hjessa är som en gubbes grå."

Då sågs ett brustet löje kring älste gästens mund,
 Han såg uppå den gamle orörlig, tyst en stund.
 Sen talte han med stämma så graflik, hemska och kall:
 „Tror du ej sorg kan bleka de svarta lockars svall?"

Tror du ej lifvet eger så mångt qual och ve,
 Att blick, som eldigt strålat, de kunna släcka, de?
 Tror du ej stormar finnas, som härja kindens ros,
 Att ungdomsrodnad flyktar för sorgerna sin kos?"

Då ropade den gamle: „o allt jag nu förstår!
 Förgäfves har jag hoppats och bidat år från år.
 Förgäfves har jag väntat på krigstrumpeters ljud,
 På fanors svaj och härar i präktigt krigarskrud."

Jag vet, er hjessa hvitnat för syndens börda tung,
 Att lasterna förbleknat en kind som var så ung.
 Hvar är det arf i vårdat, hvar är min ljufva hämd.
 Hvar är min släkt med ära af skalders sånger nämnd?

Förbannade och utan en droppe frid och ro
 Mån i på stränder vistas, der sorgens örter gro.
 Må ingen dryck er räckas, när i förgås af törst;
 När qvalen tyckas sluta, o må de börja först!"

Han stod den älste sonen såsom ett lik så blek,
 Hans blick den brustna, kalla ej från den gamle vek:
 „Ja, fader, jag är tomhändt, så fattig som jag gått,
 Så onämnd och så arflös har du mig återfått.

Men förrän ut jag träder på en förbannad stig,
 Hör dock den strid jag stridde, hör du ett ord om mig.
 Ej några onda lustar ha ögats låga släckt,
 Nej elden dog tillika, då allt mitt hopp blef bräckt.

Jag gick till landets konung med hoppet i min barm;
 Hvad hade jag att frukta? Stark var min själ och arm.
 Glad trädde jag i salen inför hans kungathron,
 Fritt talte jag till honom med stolt och manlig ton.

Jag täljde om de öden, som fädren genomgått,
 Om huru sveket stulit vårt län och våra slott.
 Jag fordrade tillbaka vårt arf med laglig rätt,
 Jag skulle annars taga det ut på annat sätt.

Då blef det hån och löje i kungens höga sal;
 Man var ej van att höra ett sådant modigt tal.
 Guldsmidda, köpta slafvar med undran sågo på
 En man, som syntes trotsig inför en konung stå.

Men kungen log och talte:” din ovän min ock är;
 Vill du mot honom kämpa, gå ställ dig i min här.
 En egen tapper skara den vill jag gifva dig,
 För an den sjelf som höfding och för ditt eget krig.”

De köpta kämpar logo, men kungen talte mildt:
 ”Jag vet, hur man begagnar ett ungdomsmod så vildt.
 Du är din skaras höfding, kom åter hit en dag,
 När du har stridt och segrat; jag vet belöna jag.

Och ut jag drog till striden, min kamp blef tung och svår,
 Jag tog ej ro och hvila, jag stridde år från år.
 Jag tvingade vår ovän att slagen falla ned
 För kungens fot och svära en undersåtes ed.

Då fordrade jag åter min faders arvelott,
 Det skulle vara priset för striden jag bestått.
 En gyllne ked tog kungen, han nådigt räckte den.
 Men arvet var för dyrbart — det hölls af konungen.

Då bröt jag ut i vrede, jag fattade min ked
 Och kastade den hånfullt för kungens fötter ned.
 Jag trädde ut ur salen så fattig som jag kom,
 Min strid den varit fåfäng, jag arflös vände om."

Han tystnade, han såg ej den gamle fadrens blick,
 Ej hur den gamla barmen i stolta vågor gick.
 Han trädde stum tillbaka, vid dörrn han ställde sig,
 Beredd att fridlös vandra på en förbannad stig.

Fram steg den andra sonen med kind så blek och tärd:
 "Hör också mina öden uti den vida verld.
 Ej glömde jag vår ära, jag gick från land till land
 Att fädrens bragder prisa på hvarje fjerran strand.

Jag sjöng om fordna dagar och deras glans och prakt,
 Om segrens höga jubel, som gick från trakt till trakt,
 Om huru riddarn fordom mot våldets makter stred
 För Gud, för dam och ära, då han kring verlden red.

Jag sjöng om sköna tärnor och deras kärleksqual,
 Om sirligt glam så höfviskt i festlig riddarsal,
 Om sköna fruars domar i strid om etikett,
 Om priset, som var segrarn af damerna beredt.

Men sångerna jag egde man tycktes ej förstå;
 Den nya tidens sånger på nya toner gå.
 Uttröttad jag omsider till kungens salar kom;
 Här ville jag försöka att sången sjunga om.

Här ville jag försöka för sista gången än,
 Om sång från fordna dagar ej kunde segra den.
 Förtröstansfull jag trädde i kungasalen in
 Med harpan på min axel, med hoppet i mitt sinn.

Då såg jag närmast thronen en högrest, guldsmidd man,
 Jag kände honom genast, det var vår ovän han.
 Han kungens hjerta vunnit med smicker, lögn och svek.
 Var då min broders seger en seger blott på lek?

Då glömde jag de strider, som fädren kämpat ut,
 Med mina fordna sånger jag kände det var slut.
 Harm bodde i mitt sinne, jag häftigt harpan tog,
 Jag grep uti dess strängar och hatets toner slog.

Jag sjöng om huru äran en biltog fremling var,
 Om huru lögnen segrat på dygd från fordna dar.
 Jag sjöng om folk, som blödde för tyranniets svärd,
 Om flyktingar fördrifna ifrån sin lugna härd.

Jag sjöng om huru smickret på kungars hjertan vann,
 Om huru lögn och mened ett villigt öra fann.
 Jag såg uppå vår ovän, jag såg han bleknade,
 Att svetten stod i pannan, jag kunde tydligt se.

Han nalkades mig sakta, han hviskade mitt namn,
 Han bjöd mig gods och gårdar, ett rum i ärans famn.
 Han bad mig sången sluta, men den blott högre ljöd,
 Och kungens hat, som slocknat, den upp till lifvet bjöd.

Jag sjöng om kungars ofärd af gunstlingar beredd,
 Om lönlig hämd, odödlig, i trohetslöften klädd.
 Jag sjöng om Judaskyssen på Kristi läppar tryekt,
 Om huru dårligt mången på oväns eder bygt.

Min blick vår ovän sökte, förkrossad der han stod;
 En hatets blick af kungen förintat allt hans mod.
 Han låtsade ett löje — men bort det dog med hast,
 Det förr så stolta modet för samvetsagget brast.

Då hördes kungen ropa: "de eder, som du svor,
 De voro falska eder, jag dem ej mera tror.
 Må fjerran bort du flykta, må på en fremman kust
 Ditt lif du biltog lefva förutan fröjd och lust."

Vår ovän ville tala — men teg för kungens blick,
 Och som en fattig biltog han ut från salen gick.
 "Hvad vill du ha för sången?" så ropte konungen,
 "Kanske mitt lif den räddat för en bedräglig vän."

Jag sade stolt: "gif åter det arf, som varit vårt;
 Må ädelt du försona, hvad du förbrutit svårt."
 Då syntes kungen flamma i mäktigt vrede opp:
 "Ha! fängelset skall sakta de stolta ordens lopp."

Till fängelset jag sändes. Med svält och törst och slag
 Man sökte mig betvinga att följa kungens lag.
 Man bjöd mig guld och ära, om blott jag ville ge
 Min sång, i bojor slagen, till kungens tjenare.

Men ej mitt mod man bräckte; ej sålde jag min sång,
 Fast under plågans gissel jag dignat mången gång.
 Jag slutligt lyckats rymma, så fattig som jag gått;
 Så arftös som min broder har du mig återfått."

Han gick till dörren åter; han tog sin broders hand,
 Beredd att börja färden till ett förbannadt land.
 Han hörde ej, hur hjertat på fadren häftigt slog,
 Ej såg han, hur den gamle med stolthet andan drog.

Med hufvud sänkt den yngste för fadren trädde fram:
 "O endast jag må drabbas af ofärd och af skam!
 Den seger, som var vunnin, den blef af mig förstörd;
 Fegt har jag, fader, trampat på mina bröders skörd.

Jag såg vår ovän tråla som fattig dagakarl;
 Utaf sin drägt han egde knappt några trasor kvar.
 Mot spadan stod han lutad; kanske han tänkte på,
 Hur jordens alla fröjder liksom en dröm förgå.

Då väcktes han af fogden med hotelse och slag:
 "Skall så du stå och drömma, du lätting, dag från dag!
 Se till att krämarn snarligt sitt guld tillbaka får,
 Visst skall du annars tråla ännu i många år."

Vår oväns kind var fårad, och släckt var ögats brand,
 Han ödmjukt stod för fogden med mössan uti hand.
 Jag ville honom smäda och ropa: „hvar, o hvar
 Är nu den stolthet, herre, du förr bevisat har?"

Jag närmade mig honom med fräckhet och med hån,
 Jag tänkte honom säga: "jag är din oväns son;"
 Men när jag såg hans armod, mitt hat det drog förbi,
 Jag glömde, hvad han brutit, jag köpte honom fri."

Då höjde sig den gamle, en yngling syntes han,
 En sällsam eld så herrligt uti hans öga brann;
 De moln, på pannan lägrats i lifvets qual och strid,
 De lystes upp som skyar i aftonrodnans frid:

"Må nya tider randas och hemta nya namn,
 Må andras segrar höjas i ryktets stolta famn,
 Må inga sånger tälja om våra segrars ban,
 Må glömda vi försvinna som våg i ocean,

Må ingen nämna stället, der våra strider stått,
 Må andras skördar vexa kring våra fäders slott,
 Må utan bröd och vänner vi lefva lifvets tid;
 Vårt arf vi dock bevarat i sorg och nöd och strid.

O fädrens kraft att kämpa en strid förutan skuld,
 Att ej sin ära sälja för jordens gods och guld,
 Att låta sången ljuda så ädelfödd och fri
 Och icke tåla fjettrar af kungars tyranni,

Den hafven i bevarat, i äldre bröder två;
Långt mer än höljd med ära det är med seger gå.
Du svage, bleke yngling ditt värf dock bäst förstod,
Den bästa del af arvet var fädrens ädelmod."

Priis: 1 mark.

Brauner

Riddar Unos Söner.

En Romans

af

GABRIEL LAGUS.

Belönt med andra priset af Svenska Akademien.

BORGÅ,
G. L. Söderströms tryckeri, 1864.

Pris: 1 mark.